

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Vasárnap-ügy, genfi congressusra meghívó.

A vasárnap ügyét érintők Lapunkban mult évi folyam 92-dik, s 377—378, s folyó évi 135-ik lapokon. A vasárnapi szünet egyházi, társadalmi szempontból egyik fontos megoldandó kérdése korunknak, lesz alkalmunk többször is visszatérni e tárgyra. Addig is legyen szabad a következő két levelet megismertetés végett közrebocsátani.

I.

L o m b a r d S á n d o r l e v e l e G e n f b ő l.

A vasárnap megszentelése végett 12 év előtt alakult h e l v é t t á r s a s á g (société suisse) jelenlegi buzgó és fáradhatlan elnöke Lombard Sándor ur következő sajtókezdő levelet intézte Balogh Ferencz hittanárhoz.

Genf, május 3, 1876.

Több ízben vettünk már szabadságot önhöz eljuttatni azon irodalmi műveket, melyek társulatunk célja érdekében szereztettek. Jelen alkalmat megragadjuk összekötésbe jönni önnel mellékletben kezéhez juttatván két körlevelünket. Vonatkoznak azok egy c o n g r e s s u s tartásra azon célból, hogy a vasárnap meg- nem- tartásából folyó visszaélések javítása (réforme) tárgyalás alá vétessék, s mely szakgyűlés (congrés), Isten engedvén, f. é. szeptember végén Genfben fog tartatni.

Igen örvendenénk ha mind ön személyesen megjelenne az értekezleteken, mind m a g y a r h o n i h i t s o r s o s a i m a g u k a t a z o n k é p v i s e l t e t n é k.

Miután a vasárnapi szünet és megszentelés végett több fiókegyetek és bizottságok alakultak már, az angolhoniról nem is szólva, különböző országokban u. m. Schweicz, Franciaország, Németország, Olaszthonban stb.: valóban igen kívánatos volna, hogy egy ily társulat alakíttatnék a terjedelmes osztrák- (magyar) birodalmat képező államban. Ezen óhajításunk kibocsátására még inkább indíttatunk azon alkalom által, hogy a társulatunk által hirdetett pályázatra „a vasárnapi szünet egészségi szempontból” —

melyről szóló jelentést megküldtük volt önnek — néhány pályamű érkezett Ausztriából és Csehországból.*)

Azon reménnyel vagyunk eltelve, hogy congressusunkon Európa több országai képviseltetni fogják magukat. Fogadja testvéries üdvözetünket, a központi bizottság nevében L o m b a r d S á n d o r, elnök.

U. I. Már kész volt e levél midőn vettük az ön által szerkesztett Lap egy példányát (f. é. 17. szám), melyben társulatunkról említést tesz, köszönve a megküldést, a kérdéses cikkecskét le fogjuk fordíttatni.

II.

C o n g r e s s u s a v a s á r n a p m e g t a r t á s a t á r g y á b a n (körlevél).

(A vasárnap megszentelését előmozdító helvét társaságtól, központi bizottság, Genf, ápril, 1876).

Néhány éve már hogy komoly emberek figyelme a vasárnap megszentelésének, s azoni munkaszünetnek folyvást szaporodó megtöréseire irányult. Többen megértették, hogy e tapasztalatban vallási szempontból elszomorító körjel és komoly veszély rejlik a társadalom, családok s egyének igazi érdekeit tekintve.

Imé ezért alakíttattak különböző helyeken társulatok jelezni a bajt, harcolni az ellen s orvosolni azt a hatáskörükbe eső eszközökkel. Hálaadással mondhatjuk el miszerint törekvéseik nem voltak egészen meddők, kivált azoknál találtak élénk rokonszenvre kiknek legtöbbet kell szenvedniök testileg lelkileg az ipar és kereskedelem gyakran zsarnoki követelményei miatt. De az elért nyereség nagyon kicsi összehasonlítva azzal a mit el kellene érni.

Ennélfogva „a vasárnap megszentelését előmozdító Helvét Társaság központi bizottsága” úgy gondolkodott,

*) Vettük köszönettel annak idejében a füzetet ily címmel: „c o n c o u r s s u r l e r e p o s d u d i m a n c h e a u p o i n t d e v u h y g i é n i q u e” bevezető tájékoztató, s az orvosi bíráló bizottság jelentése. Genf. Georg. H. kiadó, 1876. 8r. 34 l. Pályadíj 1200 frank tüzetett ki, a határidőre beadatott 53 pályamű, 16 német, 15 britt, 8 francia, 5 helvétországból, 4 ausztriából, 2 észak-Amerikából stb.

hogy kétségtelenül előnyös lenne egy **congressusba** hozni össze azon **protestáns társaságokat**, melyek e fontos tárggyal foglalkoznak. Ez azon helyzetbe hozná őket, hogy tapasztalataikat kicserélnék, kölcsönösen tájékoznák egymást, s egymásnak segédkezet nyújtanának az elibök tűzött munkában. Ez egyszersmind természetes alkalmul szolgálna összehozni azon férfiakat, kik, a nélkül hogy ily társaságok tagjai volnának, szívéből hordják ugyanazon ügyet s annak valódi szolgálatot tehetnek. Főleg hatályos eszköz lenne a közvéleményre is erélyes hatást gyakorolni.

A **központi helvét bizottság** tehát, melynek széke jelenleg Genfben van, elhatározta összehívni e városba f. é. szept. 28. csütörtöktől október 1. vasárnapig terjedő időközre mind a vasárnap megtartása végett alakult protestáns társulatok követjeit, mind szintén a cél barátjait Európa főbb országaiból.

Kivátnatik **minden országból** „a vasárnapi kérdés mibenlétéről“ ugy társadalmi mint vallásos szempontból jelentés. — Egy különleges ülés fog szenteltetni e kérdés tárgyalására: „Melyek a legjobb eszközök a vasárnap-ügyi társulatok életbe hozatalára, azok számának növesztésére, s erejüknek a közczél elérése szempontjából egyesítésére?“

Egy másik ülésben tanulmányoztatni fog: mit lenne legjobb tenni a végre, hogy a közhivatalokban levőknek, főleg a vasúti szolgálatokban hivataloskodóknak a vasárnapi szünet hitosítottassék, melytől ők megfosztják? — E tanulmányozásra igyekszünk biztosítani szakszerű férfiak közreműködését, kik képesek megítélni a legyőzendő nehézségeket s a megóvandó érdekeket.

Végre két **népszerező nagy értekezlet** fog tartatni, egyik francia, másik német nyelven a vasárnap megszentelése és megtartásának szükségessége felett.

A helvét központi bizottság kezdeményezvén e congressust nagyon érzi a magára vállalt felelősséget. Bátorodik remélni, hogy felhívása meghallgattatik, és számít, Isten segélye mellett, az ugyanazon célra dolgozó társaságok tevékeny közreműködésére. A bizalom ez érzetében fordul testvéreikhez s írja fel programja jeligéjét „Meggemlékezzél a szünet napjáról, hogy azt megszenteljed.“ — A helvét központi Bizottság: **Lombard Sándor** elnök, **Roehrich L.** lelkész, **Cramer M.** jegyző, **alelnök**; — **Ehni**, **Gambini** lelkészek; **Grüner**, **Demole**, **Veyrassat** mérnökök; ifj. **Lombard Henrik** orvos; **Deluz**, titkár; **De Budé** és **Pictet** Ödön.

(U. I. A válaszok s közlemények czimzendők az elnök **L. S.-hoz**, **Place de Champel**, Genfben.)

* * *

Valóban kívánatos volna ha hazánk protestáns egyházából is jelen lehetnénk többen e tervelt congressuson. Nekünk magyar protestánsoknak nincs ily czélú társulatunk, s így kihez fordulni, kiket kérni fel a felhívás elfogadására, nincs. Egyszerűleg olvasó közönségünknek tudomására hozzuk e felhívást.

A vasárnap-ügy nálunk is tanulmányozandó, mert ma holnap kihál a keresztyén vasárnap öntudata is; a vasúton, postán, távirdánál és sok más helyen nem is ismerik már... ekép a keresztyén ember a cultus jog gyakorlástól végkép megfosztatik. — A lélekre, a vallás szervére, s ennek művelésére, földiesnél magasb érzelmek és eszmék ápolására ma holnap nem jut idő, ha a vasárnapi munkaszünet s a keresztyén vasárnap eltapostatik, s a moly és rozsdá által elemészthető pénz, s a szenvedély tápláló pusztá élvezet lesz a czél és rugó s e végre a kor rideg materialismusa, a szegényebbeknek a gazdagabbak által érdekeleg elrabszolgáltatása teljes erőben előtérbe lép.

A derék **Lombard Sándor** „L' institution du Dimanche“ (a vasárnap intézménye a társadalommal való viszonyában) — czim alatt 1869-ben egy jeles s emberszeretettől lángoló munkát adott ki; az általa használt jeligét ide igtatom: „Ott hol a vasárnap nem tartatik tiszteletben, biztos, hogy azért nem dolgoznak többen, talán kevesbet... a szünet a mozgalom anyja, az erő újra szülője, a munka hű társa: (Proudhon); és „a vasárnap mindenkié jogosan, s ez alapon mindenkinek érdekében védelmezendő.“ (A. de Gasparin).

Üdvözöljük a helvét társaságot, áldásos sikert kívánunk felette nemes törekvéseinek, melyek czélja emberies és keresztyéni egyszersmind, s kiváló rokonszenvvel és érdekekkel kísérjük lépteit. Bár a magyar prot. hívó egyház is kilépne álmokórájából s megelevenítné magát mozgó hittestvéreivel való érintkezésbe jövés által. A régi szervezet, tractus és superintendia, kormányzó testületek, chablonszerűleg mozognak, és mozoghatnak csak; ez nem elég a mai életre és jövőre; **uj élet szerveket** kell teremteni, ily új élet szervek azon vallásos társulatok s egyes különleges (de nem chaotikus) célra alakult számos egyházas egyletek, minők angol, skót, francia, helvét hitkonainknál régóta dicsően működnek, melyekről Lapunk mult évi 176 — 191 és 259 — 359 lapjain szoltunk ismeretöleg. Emberek és tettekre van szükség, ezek nélkül elmaradunk és elcsenevészünk.*)

Balogh Ferencz.

*) A derék Lombádról s a társaságról a kitünő francia protestáns heti lapban (L' Église Libre) 1876. máj. 5. 142 lapon olvasható „Genfben ápril 21. volt a vasárnap megszentelési társaság ülése, elnök Lombárd S. jelentést tevő Deluz. Több szónok vett részt. A társaság műve hová-tovább nagyobb terjedést vesz, az elért eredmény meglepő, s ez Isten áldásán kívül tulajdoni-

Debreczen és orgonái védelmére.

A fővárosban megjelenő „Protestáns Egyházi és iskolai Lap“ 14-dik számában Ivánka Sámuel ur egy hosszabb cikkben „Debreczen és orgonái“ czim alatt ugyancsak támadólag lépett fel a debreczeni ref. egyház ellen, melynek minthogy ez egyháznak magam is tagja vagyok, téves információ alapján vélt modorát egy beküldött cikkben kívántam helyreigazítani, főleg az okból, mivel a mondott téves információból kifolyó megtámadást sértőnek találtam.

Joggal vártam e czáfolatnak közzétételére, mert hiszen a törvény még a bűnös védelméről is tartozó kötelességből szokott intézkedni, s egy laptól, mely a nyilvánosság közegé mindig megvárom, hogy ha hasábjain támadó cikk lát napvilágot ugyan ő a felvilágosító védelemnek is szorítson helyet.

Azonban mint látszik csalódtam.

Csak több idő múlva — a 18 szám végén jelent meg — nevemre hivatkozással, egy szerkesztői irónnal agyon gyomrozott kivonat illetve, pár kikapott pont azon helyreigazító czáfolatból, mely pedig sem személyeskedő, sem vitát kelteni czélzó nem volt.

Mi lehet ennek oka? még akkor nem tudtam — mert ecclesiasticumokkal nem foglalkozva nem kísérhettem figyelemmel a nyilvánosság orgonumainak tendenciáját, hiszen talán az a központi protestáns lap csak nem ellensége a Debreczenben vallott elveknek, miért mégis a közleményekből kirívó gunyor? s falu szájára hivatkozás? Vagy talán a fő központ nincs harmoniában a vidéki központokkal, s hasonló hitelveket valló s felekezeti társaival?

Most már tudom okát, az említett lap több számát, s a „Figyelmező“ és a jelen becses Lap egyes példányait átnéztem; sajnálattal kellett észlelnem, hogy bármi legyen is az alap indok, de Budapesten jó neven látszanak az illető körök azt venni, ha Debreczent vagy az itt nyilvánuló egyházi életet valaki joggal vagy nem megtámadja.

Ez azon ok miatt. Szerkesztő urtól jelen közlemény felvételére egy kis hely szorításért esedezem.

De a dologra.

Ivánka Sámuel ur mint említém az érintett cikkben azon kezdi a dolgot, hogy mégis furcsa dolog, hogy a debreczeni kis-templomban nagy orgonát készített az egyház, holott oda nem kellene oly nagy orgona, volna tán értelme valami kath. püspöki templomban, vagy hol concertet is akarnak és szoktak rendezni, de protestáns templomban ily nagy orgonát állítani cikkiró szerint annyit tesz, mint nem érteni vagy érteni nem akarni az orgonák rendelkezését stb.

Aztán neki megy cikkiró azoknak, kik az orgonát tervezték, a kik az egyházat ilyen nagy orgona készítésre vagyis az azzal járó temérdek költség kiadására rávették stb. s ugy ezeket mint általában egyházunk vezérférfiait nem restelli azzal gyanúsítani, hogy azt azért csináltatták, mert bennök azon törekvés volt, hogy a debreczeni anyaegyházat a többi ref. egyházak felett, tudva hogy a többi ugy is vakon követi ezen egyház példáját — mindenképen emeljék.

tandó azon férfi hite, buzgalma és kitartásának, a ki ez ügyet a magáévá tette, s kinek neve nem említhető anélkül, hogy az a vásárnapéval össze ne csatoltassék.“
S z e r k.

Végül a cikkiró orgonista és zenetanári állásával elentében ezen magasztos hangszert megtámadja, az orgonák szerinte gomba-módra szaporodását a puritanismus fogyása mérőfokául igyekezik, — de csakis igyekezik, mert idevonatkozó beszéde nem egyéb nagyhangu szavaknál — feltüntetni.

Ének reform, ének egyletek után sóhajt, majd azt veti szemére a debreczeni ref. egyháznak hogy bizony jobb volna ha a nagyszerű orgonára tett kiadást humanus czélú épületek és jótékony intézetek állítására törekednék fordítani stb.

Erre röviden a válasz az, hogy a kis templomban építendő nagy orgonára volt itteni lakos néh. özv. Auer Andrásné asszonyság adományozott még életében 10,000 frtot, kikötve, hogy azt hazai orgonaépítész készítse és nem másutt, mint a kis-templomban állíttassék fel.

Tehát a támadásra használt ürügy — a hat hasábos tudományos és leczkértető értekezés — csak mosolyt keltő valami.

Az az hogy nem csak valami, hanem saját magával következetlen beszéd, — mert ha tudjuk, hogy Ivánka Sámuel ur minden egyházban hol eddig mint orgonista működött oda hatott, hogy orgonák készíttessenek, és készíttettek is, most meg közleményéből azt olvassuk, hogy az orgonák gomba-módra szaporodása árt a ref. egyház szépségének, (értsd: puritanismus); vagy, azt látjuk beszédéből, hogy az orgona az énekügy fejlesztése helyett azt retrograd irányban terelné, végre a debreczeni egyházat állítólagos puritanismusáért mégis csipkedi: valóban alig tudjuk mit gondoljunk cikkiró törekvés irányáról vagy azon készségről, melylyel nem bírálva a Prot. e. és iskolai Lap e közleményt felvette, a czáfolatot pedig jóformán ignorálta.

Felette sajnálom, hogy nem rendelkezem idővel, hogy Ivánka ur értekezését egyes pontjaiban czáfoljam, ezuttal csakis annyit vélek röviden rá válaszolni, hogy talán csak megenged nekünk, ha mi abból mi felett rendelkezünk, tetszésünk szerint ugy rendelkezünk, hogy vele másnak nem ártunk s talán jó példát is adunk, azokat s jótékony intézeteket pedig kár lesz fenyegetni, mert akkor ki kell mondanunk, hogy csak annyit tegyen minden egyház a nevelés, iskolázás és jótékony intézetek terén, a mennyit a debreczeni egyház és egyh. kerület eddig tett és tervbe vett, akkor nem sok baj lesz.

A tisztelt központi köröknek pedig csak azt ajánlom figyelmébe, hogy ha nem tartják azon elvet „divide et vinces“ inkább azon működjenek, hogy egyházainkat összetartásra buzdítsák, magán vagy melléktekintetekből ne engedjenek oly idegen áramlatokat felszínre jutni, melyek mint látszik a korszellemnek csak álcáját viselik.

Mindenek felett pedig vezesse törekvésöket a fellebaráti szeretet és ne engedjék felekezetünkben életre kelni a visszavonás kovászát, mert méltóztassanak elhinni, hogy azzal csak magok alatt sülyesztk a hajót. *)

G y ü g y e i J ó z s e f.

* * *

M e g j e g y z é s. A Debreczeni orgonáit megtámadó cikkben van sok szép gondolat, kár hogy a gúny, irigység tövisei fojtogatják s nem megállható alaptól indult ki. E mellett nincs benne egy fő, t. i. a szeretet irántunk. — Egyénileg magam sem vagyok nagy barátja az orgonáknak, de ellensége sem; ott és addig, míg a paplak, tanítólak, iskola s templom a legjobb karban nincs, a lelkészek s tanítók a legjobban fizetve és bizto-

*

sitva nincsenek stb. az orgonák felállítása bátran elodázható. Azt pedig hogy a puritanismus csak abban állana: ne legyen orgona a templomban, — tagadom; a puritanismus lényegben, bensőleg nem más, mint a legtisztább hitelveknek a legtisztább életben nyilatkozása. *M i v é d v e h a l a d ó* irányt követünk, nem pedig szédelgő rohanót; s egyház levén, a hittant lényeges alkatrésznek tekintjük, nem pedig mint némely moderneink, kik református, és unitárius fél közt nem éreznek már semmi különiséget a magok fejében, úgy elszintelenedtek.

Végül: Genfben ma két református egyház van, a régít, az államit, a Kálvin által alapítottat megpusztítá, elnyomoritá az állami hatalom, s a modernismus, rohanó szabadelvűsködés; ez haldoklik; van ám egy másik, az ugynevezett „evangyéliomi szabad egyház,” mely több évtized előtt alakult a régibb törzsből kiválva autonom, független az államtól, ez igenis él és hatalmas, a jövő ezé, ez ám hű tanához. E hívő tagokból álló evangyéliomi (tehát kálvini is) egyház épen ápr. 23. tartá évi gyűlését, szaporodott tavaly is 38 taggal, 48 confirmándussal, van 900 vasárnapi iskolás növendéke, van négy lelki pásztora, külön hittani szaktanodája jeles tanárokkal, az egyház mult évi bevételé 41,000 frank.

S z e r k e s z t ő.

K Ö N Y V I S M E R T E T É S

„Egyháziatlanság és üres templomok.“ Irta Mitrovics Gy. *)

Ez érdekes s valóban korszerű czim alatt eresztette szélnek Mitrovics Gyula s.-pataki th. tanár és főisk. lelkész ur legujabban „egyháztársadalmi elmékedését.“

A szakismeret, hivatás, szellemi tehetség s széles olvasottság k i r a k a t a, s az „elmékedés“ keretébe illő, változatos szincetek, idézetekben gazdag mű 80 lapra terjed, ára 80 kr. és így minden lap egy krajczár.

Jutányos, s mondhatnám túl szerény díja az erkölcsi végcélra törekvő lélek megfeszített erejének: mert nemes, egyházas irányát tekintve, nem azon a l p a c c a czikk, mely mai napság a csaképzetű modern theologia, s szabadelvű lelkészet értéktelen zsiárúját, oly rohamos áradatban özönlí el.

Egy rövid bekopogtató után, a jeles, s figyelmünket sok helyütt megragadó, s mindvégig komolyan lekötve tartó „elmékedés“ négy részre oszlik.

Valami világrengető, szellemet és anyagot átídomító új tanokat; a modernismus fejleménye folytán egyháziatlanságot megszüntető, üres templomokat betöltő; erősebb hit és vallásos meggyőződésre vezető indokokat, megvallom egyik részben sem találtam: azonban mindenik rész egy olyan park, melynek gondosan ápolt s művésziesen körvonalozott, szegélyezett ágyain, a gondolatok tarka pillangói virágról virágra röpkednek; itt-ott találkozik az olvasó idegen növényekkel, melyek legyenek bár s p e c i o s i s s i m á k, de hervatag bádjadtt színűek, illatnélküliek lévén, érintésök mint a m o d e r n i s m u s d a r á z s f u l á n k j a fájó szurást okoz.

Nem lévén czélom pontonként reflectálni, a kitünő szerző „elmékedésére“ azt hiszem nem vonok le műve dicsfényéből, ha többek közül kimagasló állításaira egy pár észrevételt teszek.

*) Lásd megjelenése jelzését Lapunk f. é. 87. oldalán. Szerk.

A tudós szerző már az e l s ő részben elítéli a prot. orthodoxiát, s ítéletét a messze távol ködéből vett képekkel illusztrálja. Megdöbbenő frázisokban, drastikus jeleneteket hoz fel melyek már az akkor divott „egyháziatlanság és üres templomok“ kerítéseiből magasodnak ki.

„A jogaitól megfosztott értelem, szétrobbantá a reá hányt szemetet, megutálta a vallást, mert megutáltatták vele“ így szól érintett előzmények után szerző a 12-ik lapon, s kell? vagy nem kell? képzelt modern fölénye fellegvárából, az ellenszenv nem titkolható gúnyorával támadja meg az „Ev. prot. Lap“ szerkesztőjét, a hit és erkölcsi végcél, s tudomány tekintetében a tiszt. szerzővel minden bizonynyal egy színvonalon álló Balogh Ferenczet, s elmondja róla, hogy: „az a mozgalom, melyet minálunk az ő ev. prot. lapjával képvisel, hű másolata, magyar kiadása ama német egyesületnek, melynek tagjai a 13. lap idézete szerint, koruk romlott hitvallásának, és erkölcsének siránkozó Jeremiásai lettek valamennyien stb.“

Midőn a t. szerző, e sorokat leírta, s nyilvánosság elibe ereszteti elhatározta, nem hiszem, hogy valami fájdalmat ne érzett volna, mely magas műveltségének devalvátíója felett keletkezett lelkében. De miután „az a harc — a 17. l. — mit mi most folytatunk igen szűkkörű, theológusok harcza csupán,“ s a 18. l. „így megy ez, a harc rendes folyása szerint. A hol harc és háboru van, ott némelyek elesnek, mások megsebesülnek, de a ki hű marad — nemde a prot. orthodoxia? — megkoronáztatik.“ Történjék bármiként, belátásom szerint annyi igaz marad, hogy ez a szent harc és háboru, valamint egyrésztől az „egyháziatlanságot“ végleg be nem szünteti, úgy más részről az „üres templomokat“ sem teszi zsufooltakká; bár a t. szerző ur, ugyan e lapon elismeri, és őszintén bevallja, hogy „az orthodox és modern rendszer egyiránt előnyösen hathat a keresztyénség czéljainak keresztülvitelére, ha különben az igehirdetés egyéb feltételeinek mindkettő egyiránt megfelel.“

A m á s o d i k czikkben az annyiszor, s oly ezerféle alakban meghurczolt prot. lelkészek szellem s anyagi szomorú helyzete van tárgyalva s élénk színekben feltüntetve.

A megnyílt csatárláncz élén Boross Mihály ismert szellemét látjuk földidézve — majd közvetlen utána „személyes törpöngés és saulusi vívódások közt,“ mint fő szereplő ismét Luther lép sorompóba.

A nagyon tisztelt szerző, czéljához mértén, modern őszinteséggel lebbenti fel a nagy halott ravatalának szemfedelét, s rá mutat azon hitvallásra, „melyet bár a reformátor rátiója meg nem foghat, de kell még is, hogy vele — a 23. l. — megfojtsa az értelmet, a kijelentés tiszteletére.“

Szerző valóban kitünő tehetség és egyházipolitikával bírván, soha és sehol se mondja azt: ez az én hitvallásom, mert hiszen, nemes bátorsága daczára, mint lelkészeket nevelő tanárnak, s minta lelkésznek, talán nem is lenne helyén modern álczában küzdenie a prot. orthodoxia hitegysége ellen: de mindannyiszor rámutat, s elvezet bennünket azon mohos sirok közé, melyekhez a reaktzionárius egyháziatlanság szomorú emléke van fűződve.

„A prot. lelkész működésének gyakorlati sikere és áldása nem a Káték betüire való esküdözéstől függ“ ez állítást, korolláriumával együtt a 23. lapon szintén Luther szájába adja a t. szerző, pedig azt nem Luther Márton, hanem Mitrovics Gyula mondja, és nagyon helyesen! e frázis igazságát — jöjjön bár a tuloldalról — örömmel elismerjük és aláírjuk, csak hogy vigyáz-

nunk kell, nehogy a megtestesült modernismus viharra fajulandó szele, palástjainkat is le ne szakgassa vállainkról.

Megvallom, nem szeretek tekintélyekre hivatkozni: de e pontnál nem lehet, hogy ne reflektáljak az „Ev. prot. Lap“ folyó évi 12 számára, melyben Dr. Heiszler a nyilvánosság fóruma előtt azt a tanúságot adja az illetőknek: „ha kihívó confessiója a magán meggyőződés körében maradt volna, semmi szavunk sem lehetne hozzá, de miután aláírva van a „ref. lelkész“ jogunk van kérdezni, hogy ki jogosította fel a ref. egyház hivatalnokát, a „ref. lelkészt“ a ref. egyház nyilvános confessiójával ellenkezőt proclamálni? Megfigyelendő, hogy a mi P. I. urnak szabad, az nem mindig szabad a ref. lelkésznek. A ref. lelkész hivatalosan leköté magát a ref. egyháznak. A lelkészi hivatal határozottan a ref. egyházé és nem a P. I.-é.“

Ez indokból ne vegye rossz néven nt. szerző, ha becses műve 25 lapján elmondottakban én is megbotránkozom: „Valódi tiszta prot. szempontból nem elégséges az magában, hogy az értelmet szabadnak nyilvánítsuk, multhatlanul szükséges az is, hogy azt szabadon beszéljük, és szabadon használhassuk.“ — Tehát még a katedrában is ugy-e?

Én a prot. hitegységnek rendületlen tisztelője vagyok, s hogy köztünk „egyházatlanság és üres templomok“ léteznek, azt hitegységünk nihilizmusának, liturgiánk, s összes egyházalkotmányunk divergentziáinak tulajdonitom. Hit és hitvallás egyöntetése nélkül öldött kévék leszünk.

Nem osztom, nem osztatom a t. szerző véleményét ott sem, hol a 26. lapon ez olvasható: „elég az, ha a lelkész korának színvonalától el nem marad — — s a theologia mostani világában teljesen otthon érzi magát.“

Lássa a nagyon tisztelt szerző, pedig én, és velem sokan, a nagyobb rész, a theologia mostani világában teljesen nem érezzük otthon magunkat: pedig szeretjük magunkról hinni, hogy mi sem maradtunk el a kor színvonalától. Előbb más Megváltót teremtsenek önök — előbb döntsék le mint arany borjut a krisztianizmust a nap szemelättára: akkor mi is képezni fogjuk magunkat a theologia mostani világában, addig -- nem!

Szerző e cikkben még fölemlíti az egyházszónoklat horderejét, s több nagyobb szabású szónokokat kiemel, megnevez. Nem hiszem, hogy Hegedüs nagyon tisztelt barátunk maga is ne pirulna, látván hogy szerény neve, nem épen érdemetlenül ott ragyog a nagyok pantheonában, míg Szoboszlai, Könyves, a két Révész, és „többen oly kimagasló alakok e téren“ műveik s szónoki hatásukkal egyetemben, a kissé elfogult szerző látkörében szinte elmosódní látszanak; én úgy sejttem, egy kis adag ráncor az a nemesen versenyző Debreczen felé, „condemna si mentior.“

„Hagyjunk fel a társadalom, ama szegény de becsületes és jó törekvésű osztályának rágalmozásával, különösen pedig szegénységének, e melynek nem ő az oka kigúnyolásával. Hagyjunk fel annyival is inkább, mert a szegénységnek is van ám egy komoly kérdése azokhoz, a kiknek több van, s így talán többet is tehetnek,“ így fejezi be keserű érzések kézt második cikkét a derék szerző s mily okos, mily eszélyes, mily tapintatos óvatossággal kerüli ki megnevezését azon küriarcháknak, kiknek több van, s így talán többet is tehetnek! ? igen, ha még egyszer valami patentális forgószél viharzanék le a kamarillából: akkor talán akarnának ők többet tenni, most ha szegénységün-

ket emlegeti s gúnyolja a világ, zsebre dugott kezekkel azt felelik: „a szegénység a mi gazdagságunk.“ Tessék aztán bárki-nek e théma felett disserálni, lesz „egyházatlanság és üres templomok.“ (Folyt. köv.)

L i t e r á t i J á n o s.

K Ö N Y V É S Z E T.

Megjelent „A vasárnap munkaszünet közegészségi szempontból.“ Dr. Niemeyer Pál nyomán hazai viszonyainkhoz alkalmazva Barth László fővárosi jegyző által. Két fametszetű rajzzal. Kiadja a „Közegészségi Lapok“ szerkesztősége. Budapest, 1876. (A „Hunyadi Mátyás“ intézet nyomása) 8r. 86. Tartalma: Előszó. Bevezetés. Az emberi testrészek szervi működése. Életrendtani következtetések. Hogyan élvezzük a vasárnapot? — Nemzetgazdasági következtetések. A vasárnapi munkaszünet hatása a társadalomra. — A jeles mű ára 60 kr. Szülék, tanítók, lelkészek, emberbarátok figyelmébe addig is ajánljuk, míg bővebb ismertetését adhatnók Lapunkban. A tudomány sürgeti ma azt, mit évezredek óta tanít a vallás, a kijelentés, az egyház mellé jó most maga a világi társadalom közös erővel érvényesíteni az isteni és egyuttal emberi törvényt a vasárnap megszentelését. Egy szép példa és tény, hogy a kijelentés és ész, vallás és műveltség nincsenek egymással romboló ellentétben, mint mondók mi is Lapunk első programjában!

A b a u j m e g y e X V I . s z á z a d b e l i m ű v e l t s é g - t ö r t é n e l m é b ű l (a vizsolyi nyomda s történelmi és irodalmi körülményei), bölcsészettudori értekezés Károly Gy. Hugó tanártól. Kassa, 1875. 8r. 71 l. Ily terjedelemben a vizsolyi nyomdáról, s ennek halhatatlan szülöttéről a Károly Gáspár magyar bibliájáról nyelvünkön eddigelé senki nem értekezett. A mű alapos, gondos, és mindenütt forrásokra, kútfőkre támaszkodó. Üdvözljük a jeles szerzőt, protestáns köreinknek is szívből ajánljuk művét.

T e m p l o m i é s t e m e t é s i k a r é n e k e k r e f o r m . egyházi énekkarok számára. Szerzők és három férfihangra alkalmazva kiadták Sz. Nagy József és Oláh Károly tanítóképzédei ének- és zenetanárok. II. füzet, ára 2 frt 50 kr. Budapest, 1876. Aigner Lajos könyvkereskedése, váczi utca 18. sz. 8 r. 80 l. Ajánlva van n. t. Filó Lajos reform. lelkész urnak. Diszes kiadás, szép nyomás. Zsoltár (23-diktól kezdve) és dicséret dalmak száma 41,- halotti énekeké 25,- templomi és temetési karénekeké 24. — A szakértők figyelmébe ajánljuk. — Az első füzet kapható szerzőnél Nagy-Körösön ugyanazon áron. Sajtó alatt van Oláh Károlytól „Az orgona-építészet története.“

B E L F Ö L D.

A vértessaljai reform. egyházmegye közgyűlése.

Ha az egyháztéren tevékeny buzgalommal és jóakaratu munkálkodással találkozunk, lehetetlen a mostani visszás helyzet dacára is örömet nem érezni. — Munkásság a jövő felvirágzás kutforrása. A minő a munka, attól függ a jövő Ha törekvésünk, a meglevő erősítése, egy bizonyos dolog, hogy munkánk építés és mig ha romokra akarunk építeni, úgy művünk első sorban rombolás.

A fentjelzett egyházmegye építő munkásságot

folytat s ezt bizonyítja úgy az ezelőtti mint f. év Május 3—4-én Kápolnás-Nyéken tartott közgyűlése. Röviden tudósítom e lap olvasó közönségét úgy a gyűlés lefolyásáról, mint az ott megvitatott tárgyakról.

K o n c z I m r e főesperes remek imával nyitá meg a gyűlést, majd felolvasá időszi jelentését az egyházmegye külés beléletéről. Első lapja sziv szomorító gyász lap volt telve holtak emlékével. — Majd előszámlálá canonica visitatókor nyert tapasztalatait, melyből azon tény, hogy több egyházakban p. Sukoró, Felcsuth stb. az adakozás által szép előmenetel történt örvendetes tudomásul vétetett, — de az, hogy több helyen az anyagi állapot rendezetlenül van, sajnos tudomásul vétetett. Az esperesti helyes intézkedéseket a közgyűlés magáévá tette s az esperesnek ritka pontosságáért s az egyházmegye ügyei körül kifejtett munkásságáért, lelkes éljenzések s elismerés nyilatkozatok után jegyzőkönyvileg köszönetet szavazott a közgyűlés. — A jelentés a jegyzőkönyvbe egész terjedelmében felvétellett.

A megüresedett segédgondnoki állomásra bejött szavazatok a gyűlés színe előtt felbontattak s egyhangulag T i s z a L a j o s ur lett megválasztva s ez táviratilag közöltetett is vele, a további intézkedések megtételére egy bizottság lett kiküldve.

A pénztár megvizsgálására kiküldött bizottság a pénztár állapotáról következő jelentést tette: Bevétel a deficiensek cassájába 2122 forint 2 kr. Kiadás: 1658 frt 49 kr. Vagyon állapota: kötvényeken 6735 frt 64 kr. Kamat hátralék 612 frt 26 kr. Készpénz 463 frt 53 kr. Az egyházmegyei házipénztár állapota: 373 kötvényekben és készpénz 53 frt 22 krajczár.

A magtár ügye még nincs lebonyolítva, e gyűlésen s előbb már 280 frt készpénz s biztosított kötvények adattak át a főesperestnek.

A bizottság több reform javaslatot tett a gyűlés elé s azok mind elfogadtattak.

A tanügyi bizottság előhaladást jelez, némi nehézségek még mindég vannak, melyeket azonban a jobb idők bizony gyógyítani fognak. Kitűnő tanító van 6 az egyházmegyében. Pénz jutalmat Németh Zsigmond tanító nyert.

Három bizottság volt kiküldve a mult egyházmegyei közgyűlésről s mind három beadta munkálatát u. m. Egyházmegyei könyvtár alapszabályt, közgyűlési házszabályt, s gyámegyleti tervezetet. — A közgyűlés e három munkálatra nézve azt határozta, hogy azok közöltessenek az egyházak lelkészeivel s áttanulmányozva a szükségessé lett őszi közgyűlésen vétessék tárgyalás alá.

A családívek által okozott sok birságolás az egyházmegyei közgyűlést arra indítá, hogy feliratot intézzen a miniszterhez, kérve abban indokoltan a birságolás beszüntetését még pedig azon alapon, hogy a „c s a l á d i v“ n e m f o r m á s a n y a k ö n y v i k i v o n a t, mert ebben nem közöltetik az anyakönyv minden rovata, s a törvény 50 kros bélyeggel a formás „anyakönyvi kivonatokat“ rendeli elláttatni.

E felirat azonnal el lett készítve s ott levő Hollósy Károly orsz. képviselő ur is felkérte, hogy befolyásával működjen oda, hogy e kérelem érvényre jusson, az igazság útján.

Több egyházak kérvénye tárgyalatott, egyik adminisztratort kért, másik konventióból engedést, harmadik a failletmény biztosítását stb. kérelmeikkel el lettek utasítva.

A dunamelléki egyh. ker. 1875. máj. 22-én tartott közgyűlésének jegyzőkönyvében, több javaslat az egyházmegyékhez ki-

adatott véleményezés végett. Ilyenek 1. R e n d s z a b á l y a p r e s b y t e r e k v á l a s z t á s á r ó l. Erre nézve jelenti főesperest, hogy a szavazatok nála vannak az egyházaktól s azokat az egyházkerületnél véli felbontandóknak. — Helyben hagyatik.

2. G y á m e g y l e t i s z a b á l y t e r v e z e t. „Mint-hogy a vérteljai egyházmegyének van 10 ezer frtot meghaladó tőkéje s egyházmegyei gyámegylet szerves megalakulása már csak is rövid idő kérdés, ezért a tervezetet nem fogadja el s az egyházkerületi gyámegyletet elejti.

3. S z a b á l y j a v a s l a t a z e l e m i t a n i t ó k r ó l. Ezen javaslatot az egyházmegyei közgyűlés egész terjedelmében elfogadja, mint a mely javaslat nem csak hogy felette szükséges, de sok vizályt el fog háritani. A többi egyházkerületi kérvényekre és felhívásokra is megfelelt az egyházmegyei közgyűlés.

Történt az özvegy és árvák mostoha sorsának enyhítésére is némi lépés.

Nevezetesen eddig a deficiensek pénztárából a lelkész özvegy 10- tanító özvegy 5 frtot kapott, most megkettőztetett t. i. a lelkészek özvegye 20- tanítóké 10 frt segélybe részesül évente. A megüresedett lelkészi állomások betöltésére, következőleg lett intézkedve. Velenczén máj. 14, Csákváron máj. 21, Abán máj. 28-kán lesz a lelkészválasztás. Nyujtatott be egy indítvány is a vallastan tanítását illetőleg, mely azonban az indítványozók által vissza vétetett.

Még több ügy elintézése után a gyűlés eloszlott.

E gyűlés a jelenvoltak emlékében sokáig fog élni. Az egyetértés, az általános munkakedv volt typusa e gyűlésnek. Adja ég, hogy a nemes igyekezet kívánt eredményt mutasson fel.

Végre elkövetkezett a válás percze kiki elutazni készült már s ekkor tűnt elibünk, hogy a régóhajtott barátság, kollegialitás im él az egyházi férfiak között. S az ebből meritett öröm és gyönyör élvezet volt pályatársa kinek-kinek a hosszabb vagy rövidebb uton. △

Szónoklat-gyakorlati ünnepélyes ülése

a d e b r e c z e n i r e f o r m . k o l l e g i o m i H i t t a n s z a k i Ö n k é p z ő T á r s u l a t n a k.

A hithallgató ifjuság belátva egyrészt azt, hogy önképzése egyoldalú lesz, ha annak eredményét a nyilvános bírálat elé nem bocsátja; másrészt pedig azt, hogy legtöbbet azoktól fog tanulni, kik az egyházszoneklat terén nagy nevet vívtak ki magoknak: elhatározta, hogy ünnepélyes ülést fog tartani, melyre a fő- és nt. lelkész urakat, a theologia tanárait s a s. lelkészeket meghívja.

Szándékát a hithallgató ifjuság f. é. május 1-én valósítá meg, a midőn ugyanis a főiskolai imateremben d. u. 5 órakor összegyűlve, várta a meghívott vendégek megérkezését; a hithallgatókon kívül számosan megjelentek más tanszaku hallgatók is. Főt. Révész Bálint, Könyves Tóth Mihály és Némethy Lajos lelkész urak, a theologia tanárai, és a s. lelkész urak; — a hittanszaki társulat elnöke Bethlendi Endre (szénior) által üdvözöltettek.

Nagy József e. f. önkészítette alkalmi imáját, — Hajdu Zsigmond 4 hit. h. önkészítette (Róm. 8, 9 alapján) imateremi beszédének második részét, — Kürthy Károly 1 hit. h. tavaszi vásárnapi, reggeli egyházi-beszéd előtti imát, — Bernáth Lajos

4 h. h. önkészítette (1 Kor. 13, 1 és 2 alapján) imatermi beszédének második részét, mindnyájan az imatermi szószékben adták elő.

Végül Varga Lajos 1 hit. h. Tompa Mihály „Uj Simeon“ című költeményét szavalta el.

Mindezen imákra, egyházi beszédekre illetőleg azok előadására és a szavalásra főt. Révész Bálint, nt. Menyhárt János, K. Tóth Mihály és Némethy Lajos urak tettek észrevételeket, melyeknek tartalma a következőkben foglalható össze:

Ha könyv nélkül imádkozik valaki, tanácsos, hogy a könyvet vagy irást mindig kitegye maga elé, nehogy csak a legcsekélyebb hibát is kövesse el, mert imában a még kevésbé észrevehető tévedés is visszatetszést szül. A szem pedig válaszszon magának egy kitűzött pontot — mely inkább alant, mint fent legyen — hogy ezáltal arcának mozdulatait mintegy szabályozhassa az imázó.

Ha pedig könyvből imádkozik valaki, akkor ismét attól óvakodjék, hogy ne tartsa közel arcza elé a könyvet, mert az hangját nagyon tompítja vagy pedig elfátyolozza. Legtanácsosabb maga elé letenni a könyvet és csak minden egyes újabb pontnál tekinteni le bele; ha azonban a látszerv ezt nem engedné meg, akkor minden egyes pont vagy mondat megtekintése után bocsássa lejjebb az imázó a könyvet, hogy így hangját mi se homályosítsa el.

A főkéllék pedig az imázásnál, hogy az gyujtson és ragadjon, ezt elérni törekedjék minden imázó.

Az egyházi beszédek előadásánál legelőször a sebes előadástól kell óvakodni, mert különben a hallgató vagy nem tudja a gondolatmenetet követni, vagy pedig elfárad bele. Jól esik a hallgatónak, ha szünetek tartatnak beszédközben, melyek alatt visszaidezheti emlékébe az eddig elmondottakat s azokat összefoghatja.

Az arc és kézmozdulatok tekintetében jó lesz valamit a művésztől is tanulni, mert mai nap, midőn a közélet terén megyei, országgyűlési stb. szónoklatokat hall az ember, nem elégszik meg a hallgató pusztán a tartalommal, hanem megkívánja, hogy a velős tartalom kellemes előadással is legyen párosítva.

Valamint a zenében a dallam egyes részét erősebben, másokat halkabban kell előadni, hogy annak kellemet kölcsönözzünk: úgy az egyházi beszédek előadásánál is szükséges hangunkat modulálnunk, hogy így mintegy hullámzatos és megnyerő legyen előadásunk.

Az aktiók, t. i. a fejnek mozdulatai, a kezeknek jártatása, az arczkifejezés és az egész testnek magatartása mindig a szöveg értelméhez idomítandó; főleg azonban a tulságos sok mozgástól kell óvakodni.

A szavalásra nézve pedig azon megjegyzést tették, hogy az előadott darab öreg ember szavai lévén, nem illettek egy ifjunak szájába; továbbá hogy szűk lévén szavalónak helye, mozdulatai nem lehettek olyan szabadok minőknek lenniök kellett volna.

Általában a mélyen tisztelt, fentnevezett urak meg voltak elégedve az eredménnyel, s dicsérőleg nyilatkoztak az előadások felől. Kiemelték a bátorságot, otthonosságot, továbbá azon szép, kellemes és csengő hangot, melylyel az egyes darabokat előadták, valamint azon igyekezetet és hajlamot, melyet az előadóknak felfedeztek, azt tették még hozzá, hogy gyakorlat által igyekezzenek levetkezni a hibákat s akkor mindenestre kedvelt és jó egyházi szónokok lesznek.

Kifejezték abbeli ígétöket is, hogy bármikor készek lesznek az ilynemű üléseken megjelenni.

Magára a hithallgató ifjuságra a lehető legtanúságosabb befolyásu volt ez ülés; mindenki elégedetten távozott el, mert a mit tanult, oly jellegű és oly becses volt, hogy annak mindenkor hasznát fogja venni.

B e n Á b i.

Pap István siremlékére adakozók.

(II. kimutatás).

Néhai b. e. Pap István siremlékére, Vári Szabó Sámuel tiszaföldvári lelkész ur felhívása folytán, alulirtoz, a keltezés napjáig, befolyt kegyes adományok:

I. P á p a y Imre alsószabolcs- hajdukerületi esperes ur gyűjtőívén: Pápay Imre 2 frt, Tóth Miklós 1 frt, Soltész László 90 kr, Zsigmond Sándor 60 kr, Veres Lajos 50 kr, Soltész Farkas 1 frt, Bakoss Gábor 25 kr, Kántor István 20 kr, Kálmán Lajos 50 kr, Osváth Lajos 50 kr. Összesen 7 frt 45 kr.

II. T ó t h M i h á l y debreczeni hittanár ur gyűjtőívén: Tóth Mihály 1 frt, Balogh Ferencz 50 kr, Tóth Sámuel 50 kr, Buzás Pál 2 frt, Ambrus Péter 50 kr. Összen 4 frt 50 kr.

III. S i p o s P á l pesti főesperes ur gyűjtőívén: Szilágyi Benő 50 kr, Illés Dániel 50 kr, Kerkapoly István 50 kr, Csilléri Imre 50 kr, Sipos Pál 50 kr. Összesen 2 frt 50 kr.

IV. M e z e y P á l b.-somogyi esperes ur gyűjtőívén: Barla Szabó József 1 frt, Veres Benő 1 frt, Kovács József 50 kr, Falusi János 50 kr, Juhász Ferencz 25 kr, Józan Benedek 40 kr, Mezey Pál 1 frt, Halka Sámuel 1 frt, Körmeny Sándor 1 frt, Szikszay Ödön 50 kr, Becsák Géza 30 kr, Tóth János 50 kr, Szücs Mihály 1 ft. Összenen 8 frt 95 kr.

Az I—IV tétel szám alatti összeg 23 frt 40 kr, melyhez az első kimutatásban*) közölt 100 frtot hozzá számítva, az eddig begyűlt összeg tesz 123 frt 40 krt.

Kelt Szent-Gálon, 1876. Május 10-kén.

C s o n k a F e r e n c z,
veszprémvidéki hely. hitv. esperes.

K Ü L Ö N F É L É K.

T i s z á n t u l. A tiszántuli h. h. reform. egyházkerület közgyűlése f. é. július 1-re hivatott össze, a fontos tanügyi bizottság ezt előzőleg jun. 30-kán d. u. fog megtartatni.

A h i t h ű s é g j u t a l m a. Az ungi egyházmegyebeli cs-i lelkész az egyházkerület által szavazásra kijelölt két egyházkerületi aljegyző-jelölt közül „mert vallásunk aaptanaival s hitczikkeivel ellenkezőt vallanak és tanítanak“ egyiket sem tartván érdemesnek azon hivatalra, — ezen indokból egyikre sem szavazott. Az illető egyházkerület a meggyőződését szabadon nyilatkoztatni merő lelkészt nyilatkozatáért kemény megdorgáltatásra, s a szavazat nem adásért 2 frt birságra ítélte. Eddig a tény! — (lásd Pr. Egyh. isk. Lap f. é. 633. l.) Azt véljük a prot. lelkész lelkiismeretes meggyőződése ellenére szavazni nem tartozik; itélethozatal előtt ki kellett volna hallgatni vagy felhívni indokainak bővebb kifejtésére, s aztán lelkiismereti nehézségeinek megnyugtatóására felvilágosításokat adni. Luther egy

*) Lásd az I-ső kimutatást Lapunk 1. évfolyama 341-ik oldalán.

világegyház ellenében hivatva érzé kimondani Wormsban „illetlen egy keresztyénhez saját lelkiismerete ellen beszélni.“ Valaki lehet érdemes, tudós, nagy ember, a positiv hit szempontjából mégis eshetik kifogás alá. — Ugy látszik a modernismus vagy latitudinarismus hajlamot árul el a hitelvüség (orthodoxia) egyházon belől is elnémitani.

(Halálórák.) 1. Vajna Antal nagyenyedi reform. főiskolai tanár máj. 7-kén elhunyt. 2. Baly Mihály polgárdii nyugalomba lépett ref. lelkész május 8-kán 85 éves korában meghalt.

Péchy Tamás miniszter ur a tiszai evang. egyházkerület főfelügyelőjévé, 76 szavazattal 58 ellenében május 8-án megválasztott.

Mocsy Antal ireghi lelkész ur szavazattöbbséggel a külső somogyi reform. egyházmegye esperesének elválasztott, s hivatalát azon egyházmegye máj. 2-kán Juthon tartott közgyűlésén foglalta el.

Nagy-Szalonta. A n.-szalontai reform. egyházmegye f. é. ápril 4. tartott közgyűlésének jegyzőkönyve nyomtatásban megjelent. Ivrét 16 l.

Hittanszaki Társulat. Megjelent a debreczeni reform. főiskolai Hittanszaki önképző Társulat Közlönyének 4. és 5. száma. A 4-ik szám 2-iven hozza a kétszázados ünnepélyen tartott beszédeket, e szám az ország több tekintélyes lelkészeinek is megküldetett emlékül. Az 5-ik szám tartalma: A szentháromság egylényegűségéről Chrysostomus Jánosból fordítá Sátor Dávid 3. é. hithallgató; Részletek Tertullian „De fuga in persecutione“ művéből fordítá Nagy József hittanvégzett. Végül társulati tudósítás S. V.-tól. A gyűléseken értekezéseket olvastak, Sörös Vilmos 2. h. Keiltől a teremtés történetét; Kiss Bertalan 2. h. Cyprian „De immortalitate“ művéből fordított; — Sátor Dávid Chrysostom „de sacerdotio“ művéből stb. Örömmel jegyezzük fel a nemes ifjúság nemes munkálkodását!

Énekeskönyv. Megjelent Debreczenben az Énekeskönyv tárgyában működött egyházkerületi küldöttség 2-dik jelentése nyomtatásban 8r. 12 l. Kiadta Tóth Sámuel e. k. főjegyző. Tartalmazza a tiszántúli egyházkerületi közgyűlés 1876 áprili 52-ik számú végzését; a bizottság javítási ajánlatát a dicséretekre; végül a bizottság zárjelentését. Az énekeskönyv miként nyomtatása ügyében a julius hóban összeülő egyházkerületi közgyűlés fog határozni; az énekeskönyvi küldöttség addig is működik a bejövendő vélemények átnézése tárgyában. — A kinyomott jelentés minden egyházhoz megküldetik.

Anyagelvű költészet. Ábrányi Emil a „Figyelő“ kritikái (Pesten megjelenő) heti lap ez évi 19-ik számában „Tul a siron“ feliratu versében így énekel „Anyag! te édes, te drága! — te vagy az élet egyedül! A szellem benned üdvezül. — Anyag! imádla! A mindenségnél több nekem Muló parányiságod.“ Elég ennyi belőle. Imé a költészet ayagelvűségbe sülyedése! Az angol költő azt zengé: excelsior! Ábrányi ezt zengi: Inferior! saját szava ez: „Oh föld! porodba vágyom!“ Bizony muló parányiság az ily fajta modern költészet.

Bukurest az idevaló ev. ref. egyház közgyűlése apr. 17-kén 39 egyházi rendes tag s elnök Szabó Albert jelenlétében tartatott meg, a próbaév letelése után Gyárfás Albert ideiglenes

lelkészt rendes lelkészé választotta meg egyhangulag. — Az egyháztanács örömmel fogadta az erdélyi ref. igazgató tanács azon intézkedését, hogy a bukuresti ref. egyházat a püspöki vizsgálat alatt álló egyházak sorába kívánja igtatni. (E. P. K.)

Miskolcz. Gyöngyösi Sámuel ide választott ref. lelkész beköszöntő beszédét apr. 23-kán az avasi sz. egyházban tartotta 2 Móz, 4, 10—12 szöveg alapján roppant hallgatóság jelenlétében. (M—s.)

Egyevang. á. h. lelkész a ki hivatalából visszaélés és erkölcstelen élet miatt elmozdított volt, (korább a híres patentális korszakban híres izgató); — kinek elmozdítása valamennyi forum által megerősített, s még a tizenhét-szeri — legfelsőbb helyen beadott — visszahelyezési folyamodásának daczára sem változtatott meg, legközelebb a róm. kath. egyházba „visszatért.“ Zengedezzen örömszókat a „Religió“ serege, hogy „belértékben ez alkalommal is oly tetelesen nyert (!?)“

Payzos János ur a felső zempléni reform. egyházmegye segédgondnoki székét a Miskolczon tartott egyházkerületi gyűlésen elfoglalta. — Mitrovics Gyula s-pataki főiskolai lelkész és hittanár 22 szótöbbséggel egyházkerületi aljegyzővé megválasztott.

A „Külföldi“ rovat térszúke miatt elmaradt. Szerk.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

Pályázat.

A szalárdi reform. egyházban megürült **leány tanító** állomásra.

Évi fizetés: készpénz 12 ft 60 kr. o. é. 6 hóld szántóföld, melyet részben az egyház szántat, s adóját fizeti, 5 hóld kaszáló, 1 vékás kender föld, 750 □ öl legelő, 4 öl tüzi fa, két alkalmas szoba, konyha, kamara.

Tandij: A tanítványoktól fejenként 1 véka rozs, 1 csirke, pénzfizetés a kanon szerint.

Köteles, a leány iskola 5. osztályát vezetni, s szükség esetén templomi s temetési szolgálatot tenni.

Pályázni szándékozók, kérvényeikhez csatolt bizonyítványaikat, f. május hó 31-ig a ref. lelkészi hivatalhoz sziveskedjenek beküldeni.

Az állomás június hó elején elfoglalandó.

Szalárd, 1876. Május 6.

Kiss Benjámin,
ref. lelkész.

2—2